

Предлог програма рада Завода за културу војвођанских Русина за 2022. Годину

2.1. Информационо - документациони програм

2.1.1. Дигитализација културног наслеђа Русина на простору Војводине и Р. Србије

Мандат Завода за културу војвођанских Русина као професионалне непрофитне институција културе у русинској заједници у Србији јесте истраживање историје и културне баштине Русина, што подразумева дугорочан рад на истраживачким пројектима. Култура војвођанских Русина је у времену изузетно динамичних друштвених и економских промена у свету изложена нестанку и трансформацији до непрепознатљивости изворних мотива, и због тога је круцијално сачувати оне елементе који се могу пронаћи и растумачити, али и упознати ширу јавност упозната и са овим делом разнолике и вишезначне културе Републике Србије. Од изузетног је значаја дигитализовати што већи број ентитета и омогућити лаки приступ најширој јавности.

Завод је до сада кроз сарадњу са многим институцијама и организацијама на територији целе Војводине и бројним независним стручним сарадницима дигитализовао преко 12000 ентитета. Ипак, остаје још мноштво материјала који је потребно што пре обрадити како би се спасиле од пропадања њихових физичких облика, али и презентовати, како дигитализоване верзије не би остале само у архиви Завода. Планира се, између осталог, наставак активности на дигитализацији матичних књига, а у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту споменика културе (др Мирјана Ђекић, Недељко Марковић који заједно још од 2016. године раде на овом пројекту) и Музејом Војводине (Богдан Шекарић, као музејски саветник, етнолог) наставља се дигитализација стаклених фотографских плоча, као и систематизација података, обрада и повећање доступности дигиталних објеката широј јавности. Пошто је Граматика русинског језика за 1, 2, 3 и 4 разред Гимназије распродата, планира се такође и уређење рукописа за постављање на сајт Завода.

2.2. Развојно – истраживачки програм

2.2.1. Ревизија музејске збирке у Р. Крстуру

Музејска збирка у Руском Крстуру настајала је у периоду 1973-1976. године, свесрдним залагањем локалне самоуправе, као и установа културе, а пре свега Дома културе Руски Крстур, Друштва за русински језик, књижевност и културу, као и тадашњег Војвођанског

музеја (данас Музеја Војводине). Вишегодишњи рад стручњака, као и русинских ентузијаста, резултирао је 1976. године сталном изложбом у просторијама Дома културе у Руском Крстур, као и каталогом изложбе. Аутор поставке и каталога био је Љубомир Међеши, етнолог у тадашњем Војвођанском музеју. Након 45 година поставка је доживела велику трансформацију; измештена је у простор Основне школе „Петро Кузмјак“, тзв. Замак, у смањеном обиму, јер је број експоната у односу на списак који је у Каталогу, знатно смањен. Неопходно је урадити ревизију експоната, попис нових предмета по музејским стандардима и урадити иновацију постојеће поставке. У реализацији наведених активности биће ангажовани и консултовани стручњаци из области музеологије као што су етнолог Љубомир Међеши који је годинама истраживао и објављивао научне радове на тему историје и културног наслеђа Русина у Војводини, као и Љубица Отић, као историчар и музејски саветник у Музеју Војводине са вишегодишњим искуством у пословима заштите уметничко-историјских дела и у области истраживачког рада такође везаног за историју и културно наслеђе Русина у Војводини.

2.2.2. Мере активне заштите елемента националне Листе нематеријалног културног наслеђа „Ускршњи обичаји - освећивање паске“

На предлог Музеја Војводине, у сарадњи са другим релевантним установама и организацијама, током прошле године на националну Листу нематеријалног културног наслеђа уписан је и елемент „Ускршњи обичаји - освећивање паске / пошвецаня паски“. Ове године, планиране мере активне заштите овог елемента, које су наведене у номинационим досијеима, спровешће се у сарадњи са локалним заједницама и организацијама које су носиоци наслеђа и Музејом Војводине, у складу са УНЕСКО-вим Етичким принципима очувања нематеријалног наслеђа. Кроз сарадњу са основним школама радиће се на укључености носилаца наслеђа у креирање и развој едукативних програма. Овај елемент ће бити додатно истражен ради допуне података о носиоцима, а у сам процес истраживања ће бити укључени наставници и ученици. Након тога, приступиће се изради изложбе и едукативних материјала на српском и матерњим језицима о датим елементима који ће бити бесплатни и доступни на сајтовима Музеја Војводине, Завода за културу војвођанских Русина и других заинтересованих организација. У реализацији наведених активности биће ангажована др Татјана Бугарски, виши кустос, етнолог у Музеју Војводине, као стручњак за истраживање, документовање и презентацију нематеријалног културног наслеђа. За дизајн планираних едукативних материјала биће ангажована Ања Худак, са којом је Завод већ имао успешну сарадњу у оквиру припреме сликовнице за децу са налепницама “Карусел”. Као млада графичка дизајнерка доказала се и илустацијама за сликовницу “Боје” на русинском језику и израдом анимација за исту, те ће њен допринос дизајнирању едукативних материјала за ученике бити значајан, а и у складу са подршком Завода младим ауторима и уметницима.

2.3. Презентација русинске културе

2.3.1. Национални празник Русина

Носилац пројекта Централне прославе Националног празника Русина је Завод који највећим делом и сноси трошкове организације прославе. За ову годину потребно је покрити трошкове организације Централне прославе, која обухвата благодарну литургију у Цркви св. Апостола Петра и Павла у Новом Саду, осмишљавање, припрему, снимање, монтажу, титловање на српски и емитовање видео наступа и поздрава русинских образованих и високо етаблираних уметника у свету и организацију и реализацију изложбе уметника из Новог Сада, те организацију директног преноса програма на РТВ2 и РНСЗ. Такође је планирано издвојити део средстава за организацију Националног празника који ће се обележавати 2023. године.

2.3.2. Култура по мери младих

Наставак подршке активностима, интересовањима и потребама младих из русинске заједнице. Циљ овог пројекта јесте подршка младим људима да постану проактивни иницијатори позитивних промена и иновативних идеја у друштву, заједници и шире, да уче заједно о култури своје и других заједница, презентују је својој широј околини и развијају је у складу са својим потребама и потребама заједнице. Неопходно је дати шансу омладини да стекну вештине неопходне за разумевање и поштовање своје и других култура и приближити им их на интересантан и неконвенционалан начин, који се може остварити повезивањем нових технологија, популарне и високе културе. У оквиру овог пројекта планира се финализација класичне друштвене игре са елементима националне културе Русина које је одложено због немогућности тестирања због епидемиолошких мера. У реализацији наведених активности биће ангажована уметница Биљана Роман, која већ има искуства у илустровању - радила је илустрације за НИУ "Руске слово" (илустрације за децу и одрасле), Русинско народно позориште "Петро Ризнич Ђађа" (сценографију и реквизите). За реализацију видео упутства за играње игре планирано је ангажовање Николе Сивча, као гласовног глумца који има искуства у презентовању и дизајну.

2.4. Програм за сарадњу

2.4.1. Развијање и подстицај креативности и очувања културног идентитета на локалу

Планирана је финансијска подршка културно-уметничким друштвима, организацијама и институцијама, односно оним субјектима у култури који се баве русинском културом, односно програма и пројеката очувања, неговања, презентације и развоја културе и уметности русинске заједнице у Републици Србији. Кроз овај пројекат не само што се

подржавају активности, већ се ради и на усавршавању кадрова у институцијама и невладином сектору у области писања пројеката. У оквиру овог пројекта као и прошлогодишњег пружа се константна подршка у процесу писања пројекта, осмишљавања тема, активности, система евалуације и правдања трошкова, чиме се ти кадрови оспособљавају за писање пројектних предлога и ка другим донаторима. Подршка програмима и пројектима врши се на основу јавног Конкурса који расписује Завод, а средства се расподељују на основу мишљења стручне комисије и Управног одбора Завода.

2.4.2. Репрезентација фестивала "Ружова заградка"

Фестивал Ружова заградка је традиционални фестивал русинских песама компонованих у народном духу, који обогаћује радијску фонотеку и програме Радио НС и Телевизије Војводине новим музичким записима Русина у РС. Завод традиционално подржава од самог оснивања репрезентативни део овог фестивала.

2.4.3. Цвет разноликости – Европска престоница културе 2022

Завод за културу војвођанских Русина учествује са осталих 4 мањинских завода за културу у заједничком пројекту који је званично уврштен у програм обележавања Европске престонице културе у Новом Саду 2022. године. Основна идеја овог пројекта је представљање традиционалног стваралаштва националних мањина кроз иновативан приступ који ће истаћи међусобне утицаје културе и интеркултуралност у војвођанској музици националних мањина тако што ће оркестри националних мањина наступати на заједничком концерту где ће представљати музичко стваралаштво етничких заједница као и заједничко стваралаштво настало услед интеркултуралних међусобних веза и утицаја. Планиране су три основне активности: радионице (за чланове оркестара), снимање аудио промотивног садржаја, заједнички концерт (на ком ће оркестри националних мањина наступати појединачно да би се на крају концерта спајали у заједнички оркестар који осликава богатство различитости и интеркултурално прожимање музике свих етничких заједница које деле исти животни простор). Како би се истакла нота интеркултуралног дијалога у музичком стваралаштву планира се наступ у оквиру концерта чувеног виолонисте Лајка Феликса. Водитељ једне од радионица испред русинске заједнице и руководилац русинског ансамбла који ће наступати у овом пројекту ће бити Мирослав Пап, као познати русински композитор, аранжер, кантаутор. Огромно музичко искуство градио је учешћем у различитим ансамблима као и кроз професионални ангажман у Народном оркестру Радио телевизије Војводине. Истиче се сваке године на русинским фестивалима "Црвена ружа" и "Ружин врт", на којима је учествовао и као музички продуцент. Добитник је бројних награда на поменутих фестивалима, аутор је музике за позоришне представе Драмског студија Русинског културног центра.